

Maksutapojen kustannusselvitys

Lisätietoja kyselyistä

Kari Takala
Rahahuoltotoimisto, Suomen Pankki

Yleistä maksamisesta ja sen kustannuksista (1):

- Viimekädessä lopullinen maksaja kaikille vähittäismaksamisen kuluille on kuluttaja, joka ostaa tuotteen kaupasta. Maksamisen kulut ovat lopulta kuitenkin varsin vähäinen osa lopputuotteen kokonaishintaa (ECB 2012, 0.2 % GDP), mutta suurten volyymien vuoksi, kulut ovat kansantaloudellisesti merkittäviä.
- Maksamisen kuluja hyvin harvoin peritään eri maksutavoista erikseen kuluttajilta (ts. että eri maksutavoilla loppuhinta eroaisi), pääosin siksi, että ostopäätöstä ei haluta hankaloittaa. Kaupoilla/maksupisteillä on yleensä vain hyväksytyt ja ei-hyväksytyt maksutavat.
- Maksamisen kulut/veloitukset kuluttajilta siirtyvät kuitenkin yleensä varsin pitkiä läpilaskutusketjuja eteenpäin, esim. korttimaksuissa aluksi kauppiaalta pankeille ja sitten kansainvälisille korttijärjestelmille.

Yleistä maksamisesta ja sen kustannuksista (2):

- Käteismaksujen tapauksessa välittömiä maksamisen kuluja ei voi periä erikseen maksutapahtuman yhteydessä, koska käteismaksu on hyväksyttävä nimellisarvoisena suorituksena (ns. laillisen maksun Legal Tender-ominaisuus).
- Käteismaksujen tapauksessa syntyy erilaisia jakelu-, käsittely- ja kuljetus- sekä turvallisuuteen liittyviä kustannuksia, joita useimmiten on ulkoistettu keskitetysti niihin erikoistuneille yhtiöille (ATM-yhtiöt, rahakuljetus- ja rahankäsittely-yhtiöt) sen lisäksi, että pankit itse tarjoavat myös käteisnostoja pankkikonttoreissa.
- Historiallisesti maksaminen on alun perin kehittynyt julkisena hyödykkeenä kolikoista ja seteleistä, mutta siirtynyt teknisen kehityksen myötä yksityiseksi palveluksi. Ostovoimaa käytetään nykyään sähköisissä maksuissa yhä laajemmin suoraan pankkitileiltä. Kryptovarot eivät ole ensisijaisesti maksuvälineitä, mutta keskuspankkien digirahastasta voi sellainen tulla.
- Käytännössä maksamisen kuluja/tuottoja on luotettavimmin arvioitavissa sellaisten kuluerien kautta, jotka realisoituvat rahamääräisinä, eivätkä esim. kustannussäästöinä tai korkokatteena.

Käytetyistä käsitteistä pankin maksutapa-kustannuksissa

- **Yksityiset (brutto-) kustannukset:** kaikki maksamisen eri osapuolien bruttotuotantokustannukset kunkin vähittäismaksutavan tarjoaman maksupalvelun tuottamiseksi
- **Ulkoiset veloitukset:** muiden osapuolten (alihankkijoiden) ulkoistetut kulut maksupalvelun tuottamisesta (ulkoistetut toiminnot)
- **Pankin omat sisäiset yksityiset (netto-)kustannukset:** osapuolen omat tuotantokulut maksupalvelun tuottamisesta (työvoimakulut sekä rahallinen meno ko. maksupalvelun tuottamisesta kuluttajille)

- **Koko kansantalouden yhteenlasketut kokonaisnettokustannukset ns. yhteiskunnalliset (social costs) nettokustannukset kunkin maksutavan osalta:**
- Summa eri osapuolien (pankit, kauppa, rahahuoltoyhtiöt, kuluttajat jne.) nettokuluista kunkin maksutavan osalta: Yksityiset kustannukset – Ulkoiset veloitukset
- Maksamisen kuluja voidaan laskea useammalla eri tavalla (tuottoja ja kuluja käyttäen), mutta käytännössä on valittava sellaisia laskutapoja, joista saadaan luotettavimmin tietoa. Mm. seigniorage/float-tuloja on muiden kuin keskuspankin osalta vaikea arvioida.

Pankkien tuotot eri maksutavoista

- Pankit ovat maksamisessa monella tapaa keskeisessä asemassa, koska maksaminen tapahtuu joko suoraan tai epäsuorasti asiakkaiden käyttötileiltä pankeissa. EKP (Schmiedel, Kostova & Ruttenberg, 2012) tutkimuksessa euroalueella pankkien osuus maksamisen kokonaismenoista oli 51 % ja kaupan osuus 46 %.
- Korttimaksut veloitetaan suoraan asiakkaiden (kuluttajat tai yritykset) maksutileiltä ja käteinen nostetaan maksuvälinekäyttöön myös käyttötileiltä automaateista, pankkikonttoreista tai kaupan kassoilta.
- Pankit saavat myös kaupan tilittämät kauppiasprovisio-maksut, joista taas välitetään maksut kansainvälisille korttijärjestelmille tai mobiilimaksujen välittäjille.

Pankkien saamat tuotot vähittäismaksutavoista 2018

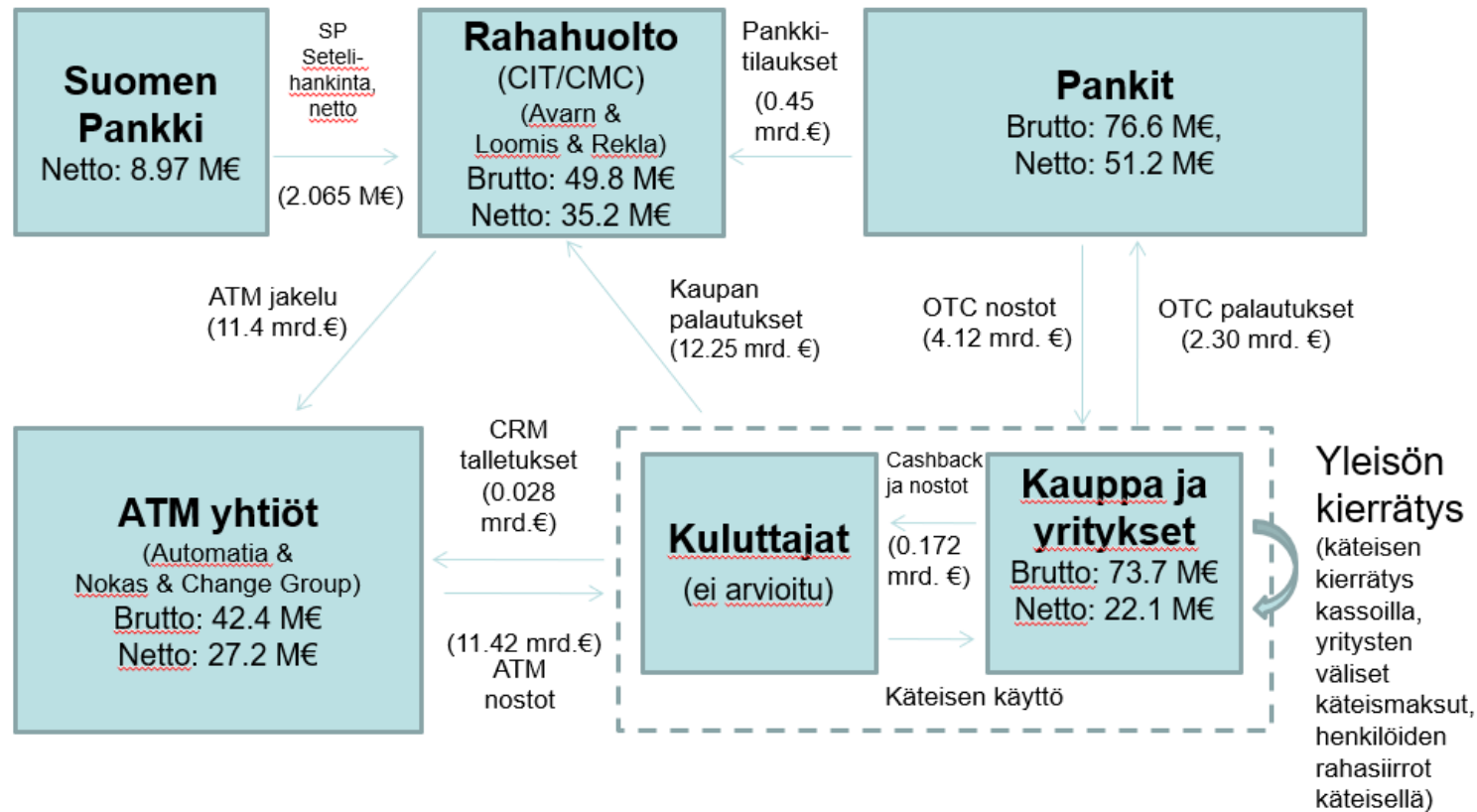
KOKONAISTUOTOT MAKSUTAVOITTAIN PANKEILLE VUONNA 2018

	TUOTOT YHTEENSÄ, M€	TUOTTOLÄHDE, %	% -KOKONAISTUOTOISTA
Käteinen	25.4	100.00	4.6
Kotitalouksilta saadut tuotot	3.6	14.02	0.6
Yrityksiltä saadut tuotot	21.8	85.98	4.0
Luottokortit	155.4	100.00	28.2
Kuluttajakorteista saadut tuotot	148.3	95.46	26.9
Yrityskorteista saadut tuotot	7.1	4.54	1.3
Debitkortit	126.3	100.00	22.9
Kuluttajakorteista saadut tuotot	114.7	90.81	20.8
Yrityskorteista saadut tuotot	11.6	9.19	2.1
Tilisiirrot	240.7	100.00	43.7
Kotitalouksilta saadut tuotot	195.7	81.30	35.5
Yrityksiltä saadut tuotot	45.0	18.70	8.2
KOKONAISTUOTOT YHTEENSÄ, M€	547.8	100.00	100.0
Kotitalouksilta saadut tuotot	462.3	84.64	84.64
Yrityksiltä saadut tuotot	85.5	15.36	15.36

Käteishuollon kustannukset Suomessa vuonna 2018

(Ohje: kustannuserät laatikoissa, rahavirrat nuolina, veloitukset bruttosummia, omat kulut nettosummia)

Käteishuollon nettokustannukset Suomessa 2018, M€

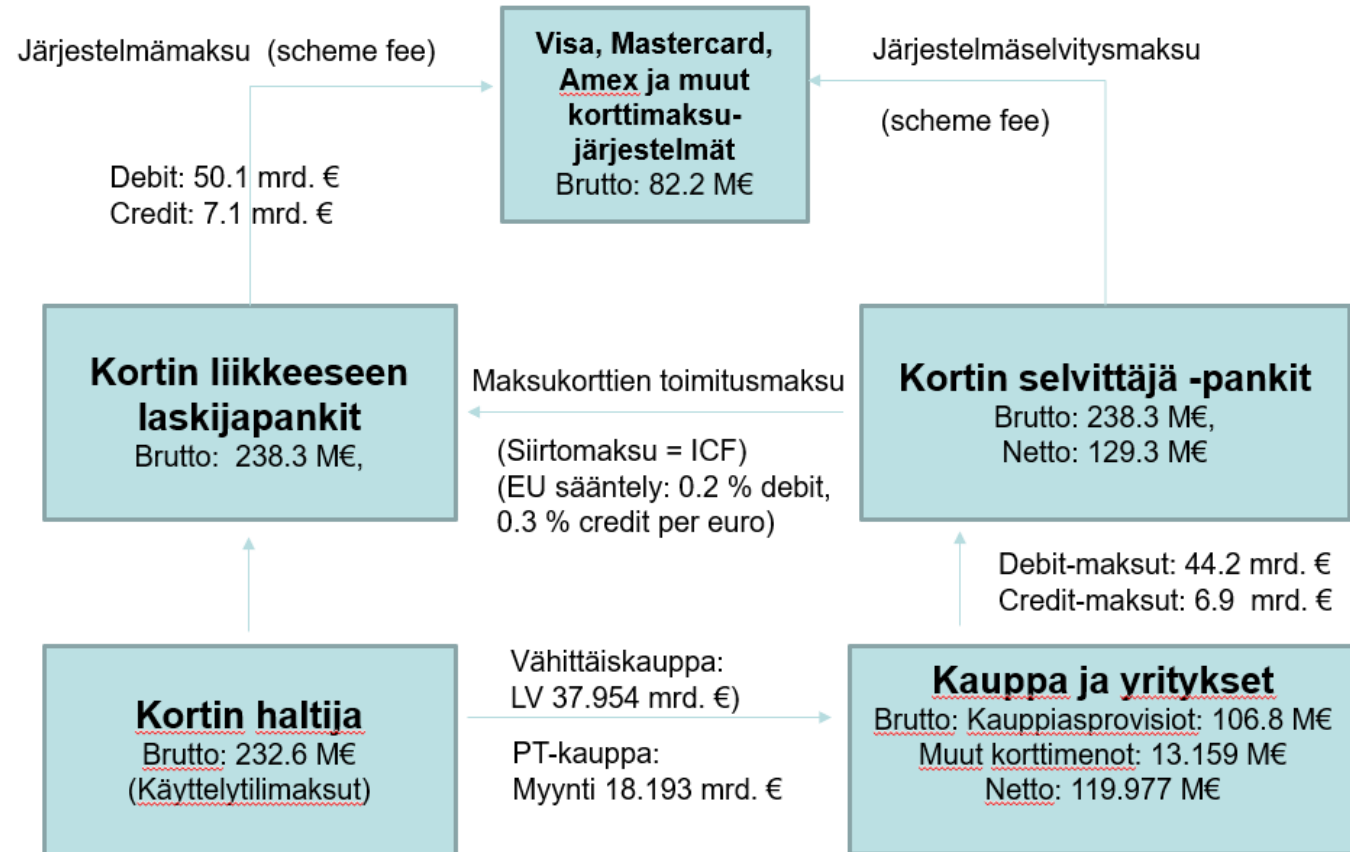

Rahahuollon kokonaisnettokustannukset Suomessa 2018: 145 M€

Korttimaksujen kustannukset Suomessa vuonna 2018

(Ohje: kustannuserät laatikoissa, rahavirrat nuolina, veloitukset bruttosummia, omat kulut nettosummia)

Korttimaksujen nettokustannukset Suomessa 2018, M€

Korttimaksujen kokonaisnettokustannukset Suomessa 2018: 249.3 M€

Kauppiasprovisioiden kehitys vuosina 2018-2020

Vähittäiskaupan korttimaksut, kauppiasprovisio-prosentit ja kauppiasprovisiot vuosina 2018-2020

	Korttimaksut yhteensä, M€			Kauppiasprovisio, %			Kauppiasprovisiot, M€			Kauppiasprovisiot (M€) vuoden 2018 kauppiasprovisioilla, %		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Päivittäistavarakauppa												
Yhteensä, M€	19 571.9	20 607.7	22 069.4	0.002719	0.002724	0.002737	51.207	53.974	58.209	51.207	53.914	58.347
Muutos, M€		1 035.7	1 461.7					2.767	4.235		2.707	4.433
Vähittäiskauppa												
Yhteensä, M€	40 827.1	42 987.7	46 036.7	0.002719	0.002724	0.002737	106.818	112.590	121.424	106.818	112.465	121.711
Muutos, M€		2 160.6	3 049.1					5.772	8.834		5.647	9.246

Lähteet: Suurimmille päivittäistavarakaupan ryhmille tehty erillinen kysely maaliskuussa 2021.

Kauppiasprovisio-prosentit on tässä ilmoitettu aritmeettisinä keskiarvoina, mutta kaupan eri osapuolilta saatiin tarkat provisio-prosentit.